

kapittel. Det er for øvrig ingen betingelse at man har kjøpt boken for å få tilgang til denne tjenesten, hvem som helst kan teste seg selv på disse spørsmålene, og tjenesten er gratis. Resultatet blir umiddelbart meldt tilbake, slik at man på en enkel måte kan kontrollere egen læringsprosess.

Etter at prosjektet med en nordisk lærebok i pediatri ble avviklet for noen år tilbake, har det dukket opp en rekke pediatriske lærebøker i de enkelte land. Disse synes stort sett å hevde seg godt i konkurransen med den mer internasjonale litteraturen. Selv om det også innen Norden vil være visse forhold som er forskjellige, det gjelder både lovverk og behandlingstradisjoner, vil nok mange norske studenter være tjent med å lese faget på et språk man relativt lett forstår. Etter min oppfatning vil *Praktisk pediatri* kunne hevde seg godt i konkurransen.

Dag Bratlid

Barne- og ungdomsklinikken
St. Olavs Hospital

Interaktivt hjerneatlas

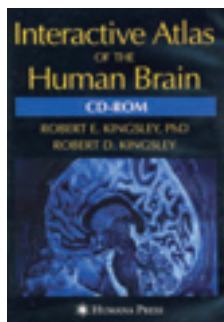
Kingsley RE, Kinglsey RD.

Interactive atlas of the human brain

CD-ROM. Totowa, NJ: Humana Press, 2007.

Pris USD 100

ISBN 978-1-58829-798-3

Dette er en utnyttelse og en videreføring av det enorme bildematerialet som er utviklet i The Visible Human Project, hvor menneskekropper (en kvinne og en mann) er visualisert ved digitale bilder av anat-

omiske snitt, CT og MR. Her dreier det seg om et hjerneatlas av en type og med en bilde-messig detaljering som ingen har sett før. En hjerne fra en 72 år gammel mann er skåret i ca. 1,5 mm tykke skiver som alle er digitalisert. I tillegg er hjernen til en 63-åring avbildet med MR med bruk av tre sekvenser (FLAIR, T1 og T2) med høy oppløsning. Bildene vises i de tre konvensjonelle planene. De anatomiske snittene er skåret aksialt (horisontalt) og avbildet, mens sagittal- og frontalsnitt (koronalsnitt) er rekonstruert fra de aksiale bildene.

Atlasen er enkelt og oversiktlig organisert, og man kan raskt gå fra snitt til snitt. For de anatomiske bildene betyr det i praksis at man med musen kan bevege seg kontinuerlig gjennom hjernen omtrent som i en videosekvens. Man kan også enkelt og temmelig raskt skifte mellom ulike bilde-

moduser, slik at samme nivå og plan kan ses fremstilt på alle fire måter (men ikke samtidig – man får bare opp ett bilde om gangen). I et lite sidefelt er det små bilder av de to planene som ikke vises i full størrelse – dvs. hvis man ser på aksialbilder, vises småbilder av sagittal- og koronalsnitt hvor beliggenheten av det aksiale snittet vises med en gul strek. Man kan på den måten selv styre omtrentlig hvor man vil legge snittet som man vil betrakte nærmere.

For å få se navn på strukturer er det flere alternativer. Uansett kommer navnene opp i et sidefelt til høyre. Hvite streker peker presist på strukturen. Man kan velge om man vil ha navn og peker samtidig, bare peker eller bare navn (de siste gir mulighet for å teste seg selv). Man kan også i en enkel meny velge å se alle navn, de viktige, de absolutt nødvendige (critical) eller om man bare er ute etter en bestemt struktur. Alt overveiende virker det som merkingen av strukturer er gjort korrekt. Man får også opp en kort beskrivelse av hver struktur i et lite felt nederst. Utvalget av merkede strukturer virker stort sett fornuftig.

Det er likevel et misforhold mellom det fantastiske bildematerialet og teksten. Man ville ventet nokså omfattende tiltak for å kvalitetssikre navn på strukturer, deres plassering og det som sies om deres betydning hvis dette skulle holdt samme nivå som det bildemessige. Men dessverre oppgis det ingen kilder – verken til andre atlas eller til artikler – bortsett fra at Carl Marfurt, som forsker på corneas innervasjon, har gått gjennom en tidlig versjon. Det sies heller ingenting om hvilke valg og vurderinger som er gjort ved seleksjon av strukturer som merkes og ved valg av nomenklatur. Heller ikke gis det noen kilder for de korte beskrivelsene knyttet til hver struktur.

Dette er et atlas for medisinstudenter, nevrologer, nevrokirurger og radiologer. For medisinstudenter kan atlasen være en verdifull hjelp til å danne seg tredimensjonale forestillinger om hjernen. Interaktivitet og mulighet for selvtesting er også verdifullt. Angivelser av viktig og mindre viktig virker riktignok nokså tilfeldig, og bør ikke brukes som rettleiding for studiearbeid. Alt i alt er jeg ikke sikker på om utbyttet for studenter er så stort at atlasen bør anbefales innkjøpt av andre enn spesielt interesserte, men det ville vært bra med en tilgjengelig institusjonell versjon. For nevrologer og nevrokirurger vil jeg tro at det vil være en fin kilde til rask repetisjon og orientering. Men er man i tvil om en struktur, kan man dessverre ikke benytte dette atlasen som sannhetsvitne – til det er som sagt kvalitets-sikringen av den tekstlige delen for dårlig.

Per Brodal

Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Kognitiv og emosjonell utfordring

Siegel DJ.

The mindful brain

Reflection and attunement in the cultivation of well-being. 387 s, ill. London: Norton, 2007.

Pris GBP 16

ISBN 978-0-393-70470-9

Forfatteren er psykiater, forsker og direktør ved the Mindsight Institute, UCLA Mindful Awareness Research Center. Innhold kan forsøksvis oppsummeres som tanker rundt empati, våken, bevisst opplevelse av nuet og

meditasjon samt refleksjoner rundt menneskers mentale prosesser, metakognisjon og kognitiv terapi.

«Mindful awareness» er et sentralt begrep som defineres forskjellig, bl.a. som «the mind's awareness of itself». Boken synes å bygge på en dikotomi mellom hjernen og «the mind» (sistnevnte for øvrig uten noen god norsk betegnelse), og på side 48 anføres at «the mind can actually use the brain to create itself».

Et viktig tema er kognitiv åpenhet og det å kaste fastlåste tankemønstre over bord. «Mindfull awareness» gir en endret affektiv stil, motvirker en «top-down» kognitiv stil som er opphav til negative, fastlåste tanker og mye av våre lidelser. I et annet kapittel defineres «mindfulness». «Med reflekterende bevissthet på bevisstheten i øyeblikket har «mindfulness» øyeblikkets kvalitet i form av nysgjerrighet, åpenhet, akseptering og kjærlighet» (curiosity, openness, acceptance and love: COAL). COAL som attityde er et gjennomgående tema.

Eksempler på kapitler er *A mindful awareness, attention and the wheel of awareness, Internal attunement: mirror neurons, resonance, and attention to intention, Flexibility of feeling, affective style and an approach mindset*, i tillegg er det et par om behandling. «Mindfull awareness» nevnes som utgangspunkt for behandlingsstrategier for depresjon, personlighetsforstyrrelser av borderline type, stoffmisbruk, obsessiv-kompulsiv atferd, angst, posttraumatisk stresslidelse, spiseforstyrrelser, rygglidelse og psoriasis, og det gir bedre læring, hukommelse etc.

Det er et interessant avsnitt om funksjoner korrelert med aktivitet i mediale prefrontale cortex: kroppsregulering, emosjonell balanse, responsfleksibilitet, empati, selvinnsikt, fryktmodulering, intuisjon og mediering av moral.

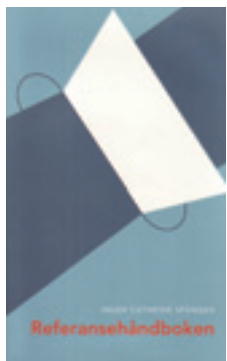
Temaene er aktuelle, og *The mindful brain* har et budskap. Dessverre skjemmes det av mange avsnitt med fraser, upresise og ordrike beskrivelser. I deler er det et fargerikt og dels lyrisk språk, kombinert med løselig definerte termer, som for eksempel i kapitlet *Suffering and the streams of awareness*. Forfatterens språk blir stedvis for komplisert og utflytende for meg, det blir simpelthen for uklart til å gi rimelig forventet mening. Innholdet består ellers i noe nevrobiologi, noen pasienthistorier, mye selvrefleksjon og forfatterens egne opplevelser, bl.a. fra meditasjonskurs. Boken vil nok appellere til enkelte, men full gjennomlesing krever en ikke ubetydelig egenmotivasjon. Jeg er usikker på hvem målgruppen er.

Bernt A. Engelsen
Epilepsienheten
Nevrologisk avdeling
Haukeland Universitetssjukehus

Referanser – en akademisk dygd

Inger Cathrine Spangen
Referansehåndboken
111 s. Oslo: Spartacus, 2006. Pris NOK 149
ISBN 978-82430-0351-4

Wenche Blomberg
Litteraturlisteguiden VADE MECUM
92 s. Oslo: Transit, 2007. Pris NOK 150
ISBN 978-82-7596-082-3

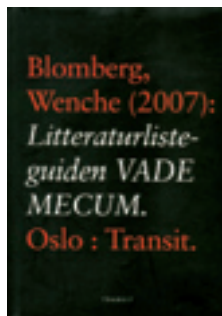

Hva skal litteraturlister i faglige tekster være godt for? Hvilke formål skal de tjene? Det er spørsmålene som stilles i to bøker som nylig er kommet ut. Det er to svar. Leseren skal kunne finne kildene som forfatteren henviser til, og forfatteren vil dokumentere en påstand og vise hva arbeidet bygger på. Litteraturlisten gir en indikasjon på hvor bredt forfatteren har orientert seg og hvilket faglig nivå verket har. Det som ikke er sugd av eget bryst, skal man gjøre rede for. «De færreste av oss tenker store, originale tanker, og du kan ikke skrive av andres formuleringer uten å si hvor du har det fra. I faglitterær sammenheng er det å betrakte som tjueri, og i eksamensarbeider som fusk,» skriver Wenche Blomberg i sin bok.

Det er kanskje ikke tilfeldig at to bøker om henvisningsteknikk utkommer nå. Den såkalte Alnæs-saken, der en av våre fremste

faglitterære forfattere ble tatt for sjuskete refereringspraksis, bidro til å sette søkelyset på dette. Nettets klipp-og-lim-muligheter gjør fristelsen stor for mange – ikke bare studenter.

Det er lett å oppfatte referanser som noe træl som man slenger på til slutt fordi det liksom hører med. Regelverk og detaljeringsgrad kan virke overveldende – et petimeterarbeid som sekretærer kan stille med. Med referanseverktøy som Reference Manager og Endnote er pirkedelen av arbeidet blitt lettere. Det gjør at hovedsaken lettere trer frem: Har forfatteren gjort rede for alle sine kilder? Gjengis budskapet på en korrekt måte? Har forfatteren virkelig lest alle referansene?

Bøkene inneholder mye av det samme. *Litteraturlisteguiden VADE MECUM* er en utvidet utgave av et hefte som ble utgitt ved Universitetet i Oslo i 2000. Heftet dekket tydeligvis et behov. Det er trykt i 30 000

eksemplarer – selv om det bare har vært distribuert internt ved universitetet. Nå utgis heftet som en liten bok med stive permer. Det er ment som en grunnleggende veiledning i referanse- og litteraturlisteskriving for studenter, fagforfattere og annet skrivende folk, som det står. Forfatteren Wenche Blomberg er utdannet journalist, bibliotekar og kriminolog og arbeider ved Institutt for kriminologi og retts sosiologi.

Referansehåndboken utgis i et hendig format med myke permer. I tillegg til siterings- og henvisningsteknikk gir den også en kortfattet oversikt over den faglige fremstillingen. Forfatteren Inger Cathrine Spangen er førsteamanuensis i bibliotek- og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo.

Noen ganger gir forfatterne ulike råd. Blomberg mener at man i stedet for «et al.» bør skrive «m.fl.» på norsk, mens Spangen bruker den latinske formen. Her burde jeg forresten heller skrevet «et.al. (sic)» for å markere at Blomberg skriver feil, det skal ikke være noe punktum etter «et». På den annen side skriver Blomberg at «sic» bør brukes med en viss tilbakeholdenhet fordi det som oftest vil være et negativt karakteriserende virkemiddel. Det er sikkert et klokt råd, som Spangen ikke nevner. Noen ganger er rådene mer tvilsomme. Blomberg argumenterer i visse tilfeller for bruk av såkalt midtstilt kolon, dvs. at det er mellomrom både foran og bak kolonet, f.eks. at sted og forlag skal angis slik: «Oslo : Spartacus». Spangen nevner ikke dette.

Grovt sett finnes to referansesystemer: Harvard-systemet (navn-år-metoden) og Vancouver-systemet (nummermetoden).

Både Spangen og Blomberg tar utgangspunkt i Harvard-systemet, som særlig brukes innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag. I den medisinske referanseverdenen er det imidlertid Vancouver-systemet som dominerer. På denne måten treffer forfatterne sikkert flertallet av målgruppen, mens medisinerne bare vil ha begrenset nytte av disse bøkene.

Blomberg anbefaler at i referanselistene bør kun *det første* forfatternavnet inverteres, dvs. at navnet skrives med etternavnet først og initialene etterpå. I Vancouver-systemet inverteres *alle* forfatternavnene, noe Blomberg karakteriserer som «unødvendig tøv» og hevder blir et «uleselig puslespill». For oss som er vant til Vancouver-systemet, er innvendingen vanskelig å forstå. Det viser vel at referansepraksis handler mye om vane.

Erlend Hem
Avdeling for atferdsfag
Universitetet i Oslo